

NTI Gymnasiet Macro AB
org nr 5561203679
info@ntig.se

2024-02-13
Dnr SI 2022:8458

Uppföljningsbeslut

efter kvalitetsgranskning av
undervisningen i källkritiskt förhållningssätt
– fokus gymnasieskolan
vid NTI Gymnasiet Kronhus
belägen i Göteborgs kommun med
NTI Gymnasiet Macro AB som huvudman

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på NTI Gymnasiet Kronhus avseende verksamhetens kvalitet inom undervisningen i källkritiskt förhållningssätt – fokus gymnasieskolan. Granskningen genomfördes under vårterminen 2023.

Vid granskningen identifierade Skolinspektionen tre utvecklingsområden som angetts i beslut den 12 juni 2023, dnr SI 2022:8458.

Skolinspektionen har begärt att huvudmannen för NTI Gymnasiet Kronhus senast den 15 december 2023 ska redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån identifierade utvecklingsområden. NTI Gymnasiet Macro AB har kommit in med en sådan redovisning den 15 december 2023.

Beslut efter uppföljning:

Undervisning för att främja elevernas förmåga att söka och värdera information samt använda digitala och andra källor

Utvecklingsområde 1:

Rektorn, lärarna och skolbibliotekarien behöver utveckla en systematisk samverkan i frågor som rör undervisningen i källkritiskt förhållningssätt.

Skolinspektionen bedömer redovisade åtgärder på följande sätt:

- Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten.

Utvecklingsområde 2:

Lärarna och skolbibliotekarien behöver utveckla undervisningen i källkritiskt förhållningssätt genom att föra teoretiska resonemang och visa på praktiska exempel främst avseende andra källor än digitala textbaserade sådana, för att ge eleverna verktyg att på ett medvetet sätt söka, granska och värdera information.

Skolinspektionen bedömer redovisade åtgärder på följande sätt:

- Huvudmannen har påbörjat ett arbete som ligger i linje med Skolinspektionens bedömning av vad som behövs för att höja kvaliteten inom bedömningsområdet.

Utvecklingsområde 3:

Lärarna behöver ge eleverna tydlig och framåtsyftande återkoppling när det gäller så

väl att söka, granska och värdera källor så att eleverna kan utveckla sitt källkritiska förhållningssätt.

Skolinspektionen bedömer redovisade åtgärder på följande sätt:

- Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen.

Bakgrund

Undervisning för att främja elevernas förmåga att söka och värdera information samt använda digitala och andra källor.

Bedömningen var att ett utvecklingsarbete behövde inledas inom följande:

- Rektorn, lärarna och skolbibliotekarien behöver utveckla en systematisk samverkan i frågor som rör undervisningen i källkritiskt förhållningssätt.

I huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder framgår att rektorn avsatt tid för samverkan i frågor som rör källkritiskt förhållningssätt. Tiden ska användas till att hitta ett gemensamt förhållningssätt gällande källkritiskt förhållningssätt och hur undervisningen ska bedrivas. Enligt huvudmannen har åtgärden bidragit till att arbetet med källkritik är mer samordnat och att det finns förutsättningar för att hålla en aktiv diskussion igång på ett övergripande plan. Det finns enligt huvudmannen en starkare och mer gemensam medvetenhet kring källkritiskt förhållningssätt och vikten av detta. Det sker en systematisk planering, uppföljning och utvärdering på skolan kopplat till utvecklingsområdet genom att det är kopplat till skolans årshjul.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten.

Bedömningen var att ett utvecklingsarbete behövde inledas inom följande:

- Lärarna och skolbibliotekarien behöver utveckla undervisningen i källkritiskt förhållningssätt genom att föra teoretiska resonemang och visa på praktiska exempel främst avseende andra källor än digitala textbaserade sådana, för att ge eleverna verktyg att på ett medvetet sätt söka, granska och värdera information.

I huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder framgår att de genomfört insatser på en studiedag där lärarna fått inspiration och tips om hur undervisningen i källkritiskt förhållningssätt kan genomföras. Studiedagen hade ett fokus på såväl källtillit, källkritik som informationssök och även andra källor än textbaserade togs upp. Även skolbibliotekarien informerade om tips och knep för att söka information, utifrån Skolverkets material. På skolan har de även kartlagt vilken undervisning eleverna får ta del av om källkritik i respektive årskurs och på respektive program. En annan insats som beslutats är att Skolbibliotekarien deltar i lektioner inom ämnet gymnasiearbete och ger eleverna stöd i att söka information. Enligt huvudmannen har insatserna lett till att eleverna får fler möjligheter att utveckla strategier kopplat till olika typer av källor och att medvetenheten hos eleverna har ökat. Enligt huvudmannen kommer elever framöver, från samtliga program, ha mycket god kännedom om källkritiskt förhållningssätt samt ska känna sig säkra på hur de värderar information vid olika informationssökningar och att de ska kunna bedöma om en källa är tillförlitlig eller ej. Åtgärder som planeras vidare är att vidareutveckla det specifika arbete som görs i kurserna så att det i flera kurser täcker in fler källor än digitala textbaserade. Även om huvudmannen påbörjat ett arbete med att utveckla undervisningen i källkritiskt förhållningssätt så framgår inte hur undervisningen konkret utvecklats.

Skolinspektionen bedömer därför att huvudmannen har påbörjat åtgärder som ligger i linje med vad Skolinspektionen anser krävs för att höja kvaliteten och förväntar sig att huvudmannen tar ett ansvar för att följa upp att undervisningen utvecklas utifrån den kompetensutveckling som genomförts.

Bedömningen var att ett utvecklingsarbete behövde inledas inom följande:

- Lärarna behöver ge eleverna tydlig och framåtsyftande återkoppling när det gäller så väl att söka, granska och värdera källor så att eleverna kan utveckla sitt källkritiska förhållningssätt.

I huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder framgår att lärarna haft möjlighet att diskutera hur eleverna kan få tydlig och framåtsyftande återkoppling gällande sökning, granskning och värdering av källor så att eleverna utvecklar sitt källkritiska förhållningssätt. Lärarna har också fått diskutera hur framåtsyftande återkoppling kring informationssökning och granskning av källor kan gå till. Detta har resulterat i att lärarna ska ge eleverna feedback och återkoppling under arbetets gång och också när ett arbete har slutförts. Denna feedback ska vidare utvecklas genom att även fokusera på hur eleverna agerar källkritiskt. Huvudmannen kommer genom enkäter följa upp att eleverna får återkoppling och de förväntar sig att samtliga lärare framöver ger framåtsyftande

återkoppling till eleverna och att alla elever därmed utvecklar sitt källkritiska förhållningssätt.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten, men rekommenderar ändå att huvudmannen följer upp att eleverna får en tydlig och framåtsyftande återkoppling när det gäller så väl att söka, granska och värdera källor.

På Skolinspektionens vägnar

X Arne Hellmark

Beslutsfattare
Signerat av: Arne Hellmark

X Maria Larsson

Föredragande/utredare
Signerat av: Maria Larsson

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: [Undervisningen i källkritiskt förhållningssätt – fokus gymnasieskolan.](#)

Bilaga 1: Bedömningsgrunder

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Inom respektive område granskas följande:

Bedömningsområde 1: Samarbete för att utveckla undervisningen om källkritik

I området granskas hur lärarna utvecklar undervisningen och håller sig uppdaterade i förhållande till en föränderlig samhälls- och teknikutveckling samt till elevernas vardag. Inom detta område är även samarbetet mellan lärare och med skolbibliotekens personal en viktig del för att utveckla skolans arbete och bidra till elevernas källkritiska förhållningssätt samt ge dem möjlighet att tillägna sig konkreta metoder för till exempel informationssökning. Lärarna behöver kunskap för att kunna undervisa eleverna om var och hur de hittar tillförlitliga källor samt balanserad information genom det som kallas sökkritik och källtillit. Lärarna behöver hålla sig uppdaterade så att undervisningen även kan innehålla moment om hur teknik och algoritmer påverkar källor och handlingar samt om hur den digitala tekniken utvecklas. I detta är en viktig del även de plattformar och forum som eleverna får information från, vilket gör att lärarna behöver hålla sig uppdaterade även kring hur dessa sorterar och visar information.

Bedömningsområde 3: Källkritiken är ständigt närvarande i undervisningen och involverar olika källor och uttryckssätt

Området handlar om huruvida lärarna återkommande genomför undervisning om källkritiskt förhållningssätt i undervisningen. Forskningen visar att kombinationen av kunskapen inom ett ämne och dess vetenskapliga grund och förhållningssätt tillsammans med konkreta metoder för källkritiskt granskning och värderande är särskilt viktigt. Det är därför viktigt att lärarna kontinuerligt integrerar undervisningsmoment om kritiskt tänkande och ett källkritiskt förhållningssätt i respektive ämne.

Det är viktigt att undervisningen innehåller både teoretiska genomgångar och praktiska övningar av källkritiskt förhållningssätt och metod, och att dessa är ständigt levande/närvarande i undervisningen. Läraren behöver presentera olika källkritiska metoder som är relevanta utifrån ämnets vetenskapliga grund samt ge eleverna en möjlighet att reflektera över hur olika digitala källor och informationsflöden kan värderas utifrån olika vetenskapliga traditioner och metoder. Det är således av vikt att undervisningen involverar såväl text som bild, rörlig bild och ljud, samt de plattformar som eleverna använder sig av.

Bedömningsområde 3: Eleverna får stöttning i användningen av källkritiskt förhållningssätt

I området granskas hur lärarna ger eleverna möjlighet att omsätta, utveckla och befästa sina källkritiska förmågor och förhållningssätt. För att utveckla elevernas källkritiska förhållningssätt är det viktigt att lärarna tar ansvar för och leder eleverna genom att medvetet skapa uppgifter med ett väl valt innehåll och med genomtänkta frågor som eleverna ska undersöka. Lärarens ledning och stöttning bör även innebära att eleverna får stöd och konstruktiv, åldersanpassad feedback för att utveckla ett källkritiskt förhållningssätt i förhållande till både digitala och tryckta källor. En annan viktig aspekt är att eleverna ges stödstrukturer, till exempel tydliga instruktioner för hur de ska arbeta eller modeller för hur saker ska presenteras, men de kan också utgöras av vägledning från läraren i konkreta situationer, exempelvis stöd i form av ändamålsenliga och genomtänkta frågor. Allteftersom kunskapen och förmågorna utvecklas över tid finns det möjlighet att minska stödstrukturernas omfattning samtidigt som uppgifterna bör stötta en progression och ge eleverna möjlighet att lära sig använda olika typer av källor samt lär sig deras styrkor och brister.

Det är viktigt att läraren utmanar eleverna att tänka utanför ramarna och ifrågasätta deras antaganden om den information de tar del av och som de undersöker samt producerar inom undervisningen. Uppgifterna bör även omfatta källkritiska tillvägagångssätt i olika typer av digitala verktyg, olika typer av källor och former av uttryck och ge eleverna möjlighet att arbeta mer fritt med undersökande uppgifter.

Bilaga 2: Författningsstöd

Gymnasieskolans syfte är enligt **skollagen** (2010:800) bland annat att ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet. Utbildningen ska utformas så att den främjar social gemenskap och utvecklar elevernas förmåga att självständigt och tillsammans med andra tillägna sig, fördjupa och tillämpa kunskaper (15 kap. 2 § skollagen). Enligt **läroplanen** ska eleverna kunna orientera sig och agera i en komplex verklighet med stort informationsflöde, ökad digitalisering och snabb förändringstakt. Deras förmåga att finna, tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktig. Eleverna ska träna sig att tänka kritiskt, att granska information och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ. På så vis närmar sig eleverna ett vetenskapligt sätt att tänka och arbeta. [...] Genom studierna ska eleverna stärka grunden för det livslånga lärandet. Förändringar i arbetslivet, digitaliseringen och den tekniska utvecklingen, internationaliseringen samt miljöfrågornas komplexitet ställer nya krav på människors kunskaper och sätt att arbeta. [...] I ett allt mer digitaliserat samhälle ska skolan också bidra till att utveckla elevernas digitala kompetens. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse av hur digitaliseringen påverkar individen och samhällets utveckling. Alla elever ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att använda digital teknik. De ska också ges möjlighet att utveckla ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik, för att kunna se möjligheter och förstå risker samt för att kunna värdera information (Förordning om läroplan för gymnasieskolan [SKOLFS 2011:144], Lgy 11, 1 Skolans värdegrund och uppgifter, Gymnasieskolans uppdrag).

I **läroplanen** anges vidare att det är skolans ansvar att varje elev som har slutfört ett nationellt program kan använda sina kunskaper som redskap för att bland annat kritiskt granska normer, påståenden och förhållanden, kan använda såväl digitala som andra verktyg och medier för bland annat kunskapssökande, informationsbearbetning, problemlösning och lärande, kan använda bibliotek och deras resurser samt har förutsättningar för att delta i demokratiska beslutsprocesser i samhälls- och arbetsliv och förmåga att kritiskt granska och bedöma det de ser, hör och läser för att kunna diskutera och ta ställning i olika livsfrågor och värderingsfrågor (Lgy 11, 2.1 Kunskaper, Mål). Enligt läroplanen ska läraren i undervisningen utnyttja de kunskaper och erfarenheter av arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång samt organisera och genomföra arbetet så att eleven bland annat får möjlighet att använda digitala verktyg på ett sätt som främjar kunskapsutveckling (Lgy 11, 2.1 Kunskaper, Riktlinjer). Alla som arbetar i skolan ska, i skolans arbete med normer och värden, uppmärksamma de möjligheter och risker som den ökande digitaliseringen medför (Lgy 11, 2.2 Normer och värden, Riktlinjer).

Av **skollagen** följer att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor (2 kap. 9 skollagen). Enligt **läroplanen** har rektorn ett särskilt ansvar för att utbildningen utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla

kunskaper, ges handledning och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet samt andra lärverktyg för en tidsenlig utbildning, däribland skolbibliotek och digitala verktyg. Rektorn ansvar vidare för att lärare och annan personal får möjlighet till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjlighet att dela med sig av sin kunskap samt att lära av varandra för att utveckla utbildningen. Rektor har därtill ansvar för att skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen och för att stärka elevernas språkliga och digitala kompetens (Lgy 11, 2.6 Rektorns ansvar).

I **ämnesplaner** för engelska, historia, religionskunskap, samhällskunskap, svenska, svenska som andraspråk, naturkunskap, biologi, fysik och kemi anges bland annat följande avseende respektive ämnes syfte. Undervisningen i engelska ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse av hur man söker, värderar, väljer och tillägnar sig innehåll från olika källor. I historia ska eleverna ges möjlighet att söka, granska, tolka och värdera olika typer av källor och att använda digitala verktyg för att söka information från olika medier. I religionskunskap ska ge eleverna ges möjlighet att analysera texter och begrepp, kritiskt granska källor i digital och annan form, diskutera och argumentera. I svenska och svenska som andraspråk ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om hur man söker, sammanställer och kritiskt granskar information från olika källor och ge eleverna förutsättningar att utveckla sin förmåga att orientera sig, läsa, söva och kommunicera i en vidgad digital textvärld med interaktiva och föränderliga texter. I naturkunskap ska undervisningen syfta till att eleverna bland annat utvecklar förmåga att kritiskt värdera och ta ställning i frågor som har ett naturvetenskapligt innehåll. I biologi, fysik och kemi ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar förmåga att kritiskt värdera och skilja mellan påståenden som bygger på vetenskaplig respektive icke-vetenskaplig grund. I ämnesplan för samhällskunskap anges att ett komplext samhälle med stort informationsflöde och snabb förändringstakt kräver ett kritiskt förhållningssätt och eleverna ska därför ges möjlighet att utveckla ett sådant. Det omfattar förmåga att söka, strukturera och värdera information från olika källor och medier samt förmåga att dra slutsatser utifrån informationen. Eleverna ska ges förutsättningar att utveckla förmåga att söka, kritiskt granska och tolka information från olika källor samt värdera källornas relevans och trovärdighet.